

Yhteiskuntaopin preliminääri 2020

Kokeessa on yhdeksän tehtävää.

Tehtävien 1-6 enimmäispistemäärä on 20. Tehtävien 7-9 enimmäispistemäärä on 30.

Vastaa yhteensä VIIITEEN tehtävään. Vastauksista korkeintaan KAKSI saa olla laajempia (30 pisteen) tehtäviä.

1. Perusoikeudet (20 p.)
2. Sijoitusmuotojen vertailu (20 p.)
3. Euroopan unionin laajentuminen (20 p.)
4. Suomen sisäinen muuttoliike (20 p.)
5. Kuluttajansuoja (20 p.)
6. Oikeuksien ja velvollisuuksien muuttuminen iän myötä (20 p.)
- +7. Nuoret äänestäjinä (30 p.)
- +8. Tuloterot Suomessa (30 p.)
- +9. Kansainvälinen yhteistyö ja turvallisuuspolitiikka (30 p.)

1. Perusoikeudet (20 p.)

Suomen perustuslain mukaan kansalaisilla on mm. seuraavat perusoikeudet:

10§ Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu.

12§ Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä.

Miten nämä perustuslain takaamat oikeudet toteutuvat Suomessa ja millaisia ristiriitoja niiden toteuttamisesta saattaa aiheutua?

2. Sijoitusmuotojen vertailu (20 p.)

Vertaa seuraavia sijoitusmuotoja toisiinsa tuoton, riskin ja sijoitusten eettisyyden näkökulmasta.

- kotimaisen pörssiyhtiön osakkeet
- kansainvälisiin yrityksiin keskittyvä sijoitusrahasto
- asunto-osake pääkaupunkiseudulla
- metsäpalsta Itä-Suomessa

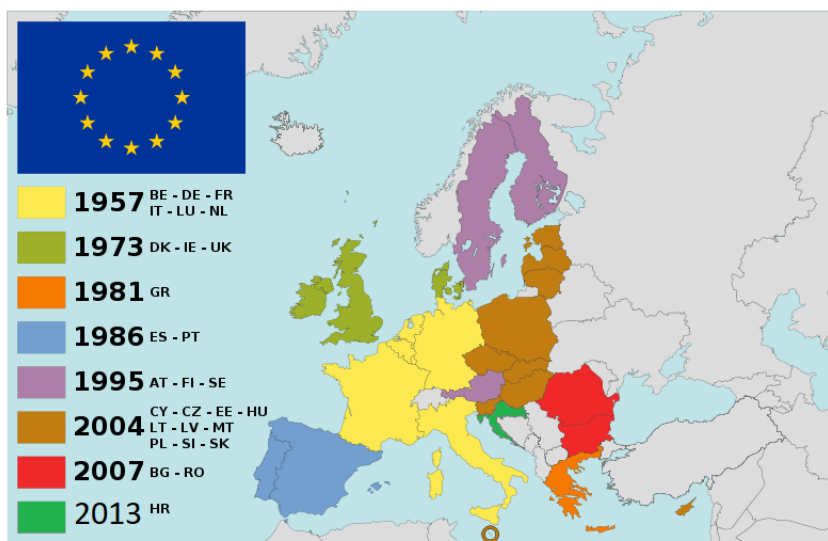
3. Euroopan unionin laajentuminen (20 p.)

Tarkastele seuraavia aineistoja apuna käyttäen Euroopan unionin laajentumista ja jäsenyysneuvotteluja tällä vuosituhatluvalla.

”EU:hun liittyminen vaatii paljon työtä, mutta työ hyödyttää hakijamaiden kansalaisia jo ennen jäsenyyttä. Jäsenyysehtojen täyttäminen parantaa yhteiskuntia, olipa kyse ympäristölainsäädännön nostamisesta EU-standardien tasalle tai toimivan markkinatalouden luomisesta. Laajentumisasiäitiikka antaa EU:lle ainutlaatuisen vaikuttamisen välineen, ja laajentuminen vahvistaa EU:ta globaalina toimijana.”

Ulkoministeri Pekka Haavisto, EU:n laajentuminen on Suomen etu. Helsingin Sanomat, Vieraskynä-palsta 28.6.2019.

Kartta Euroopan yhdentymiskehityksestä.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Evolu%C8%9Bia_UE.png

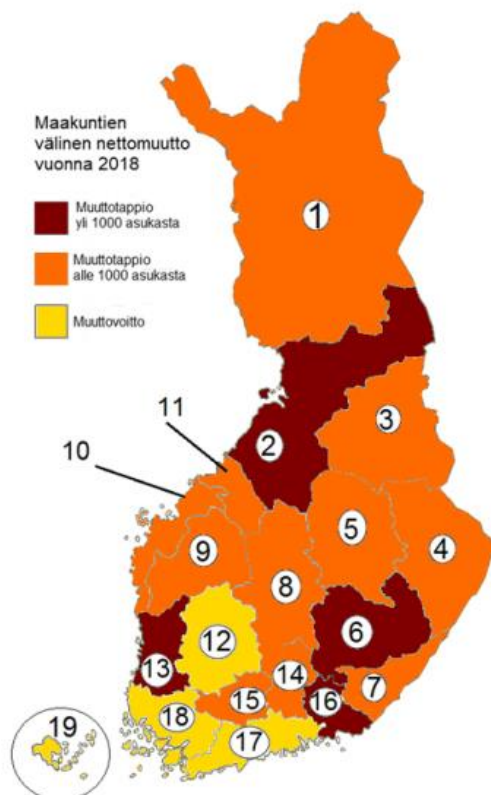
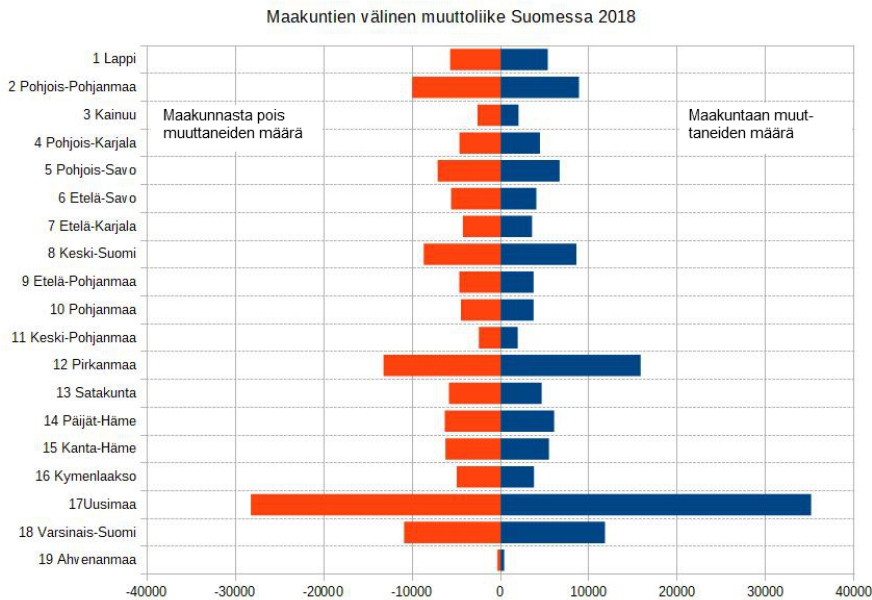
(Puf Moatanul, CC-SA International 4.0)

4. Suomen sisäinen muuttoliike (20 p.)

Oheinen kartta ja kaavio kuvaavat Suomen sisäistä muuttoliikettä vuonna 2018.

a. Erittele mitkä tekijät selittävät aineistossa näkyvää muuttoliikettä? (10 p.)

b. Millaisia vaikutuksia maassamuutolla on muuttovoittoalueiden näkökulmasta? (10 p.)

Kartta ja kaavio: HYOL ry
Aineisto: Tilastokeskus

5. Kuluttajansuoja (20 p.)

Eeron ja Hannun hääjuhlaa vietettiin paikallisessa juhlatilassa. Tilaisuudessa tarjottavista herkuista ja tarjoilusta huolehti Pitopalvelu Kakku ja Nakki. Hinnaksi oli sovittu 3000 euroa. Hääjuhlan jälkeen Eero ja Hannu saavat kuitenkin 5000 euron laskun. Pitopalvelu vetoaa yllättäviin kuluihin eikä suostu laskemaan hintaa hääparin vaatimuksista huolimatta. Muutakin mielipahaa juhlista seurasi. Eeron juhlia varten alennusmyynnistä hankituista kengistä irtosi pohja yhden päivän käytön jälkeen. Hannun yhdeksän kuukautta sitten ostama digikamera ei myöskään enää juhlien jälkeen käynnisty. Kameran takuu on mennyt umpeen kuukausi sitten.

Millaisia oikeuksia Eerolla ja Hannulla on kuluttajina ja mitä oikeudellisia keinoja heillä on asioiden selvittämiseksi?

6. Oikeuksien ja velvollisuuksien muuttuminen iän myötä (20 p.)

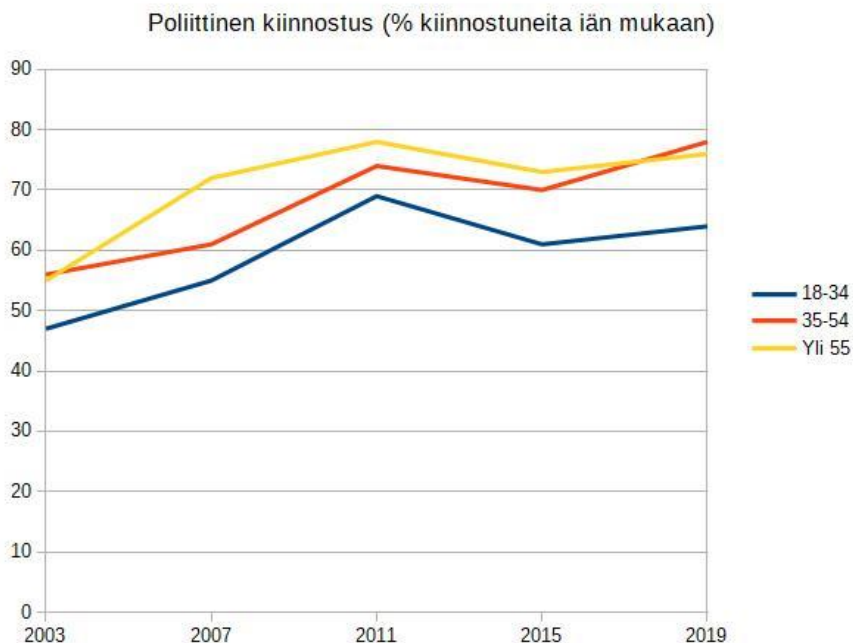
Miten luonnollisen henkilön oikeudet ja oikeudelliset vastuut muuttuvat syntymästä täysi-ikäisyyteen?

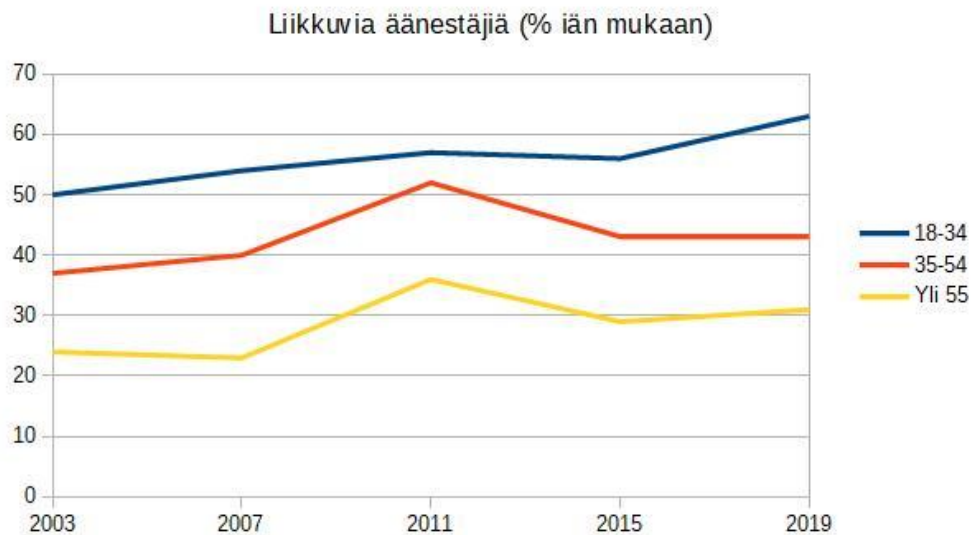
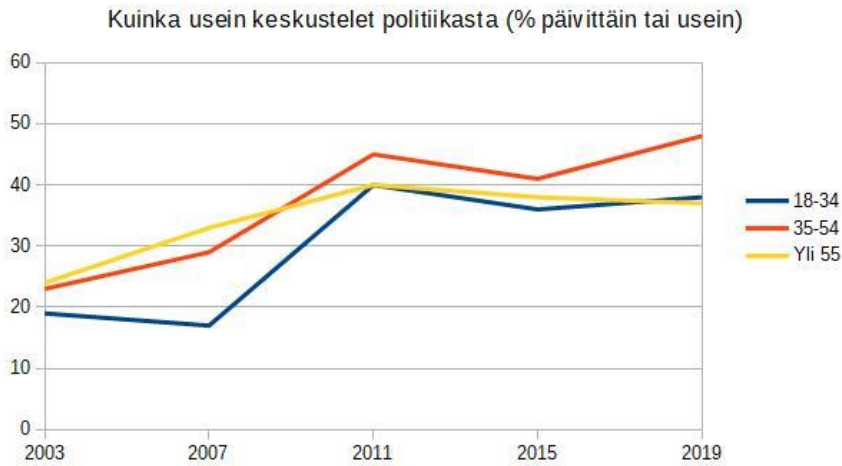
+7. Nuoret äänestäjinä (30 p.)

Ohessa on kolme aineistoa.

a) Mitä aineistot kertovat eri ikäryhmien poliittisesta aktiivisuudesta? Mitkä tekijät selittävät aineistossa näkyviä eroja ikäryhmien välillä? (14 p.)

b) Pohdi, miten eri ikäryhmien tavoitteet ja keinot poliittisessa vaikuttamisessa eroavat toisistaan ja mitä seurauksia tällä voi olla Suomen poliittiselle järjestelmälle. (16 p.)

Kaaviot: HYOL ry

Aineisto: https://www.vaalitutkimus.fi/documents/The-Finnish-Voter_20190709.pdf

+8. Tuloerot Suomessa (30 p.)

Oheinen graafi kuvaa tuloerojen kehitystä Suomessa 1966-2017. Tuloerot ovat sitä pienemmät, mitä lähempänä nollaa gini-kerroin on.

- Tarkastele, miten tuloerot ovat kehittyneet graafin kuvaamalla ajalla. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet tuloerojen kehitykseen? (8 p.)
- Miten finanssipolitiikalla voidaan vaikuttaa tuloerojen kehitykseen? (10 p.)
- Arvioi oheisten tekstikatkelmien pohjalta, millaisia vaikutuksia tuloeroja vähentävällä politiikalla on yhteiskuntaan. (12 p.)

Kaavio: HYOL ry
Aineisto: Tilastokeskus.

”Meillä on hirveä määrä sosiaalisia tukia, joiden tosiasiallinen vaikutus on se, että ihmiselle annetaan mahdollisuus olla muuttumatta. Kunnioitan sitä, mutta meidän pitää muistaa, että se tulee myös kalliiksi.”

Sammon ja UPM:n hallituksen puheenjohtaja Björn Wahlroos, HS 22.10.2019.

”Monet huipputuloiset haluavat eroon pohjoismaisen mallin peruspiirteistä, kaikille yhtäläisistä palveluista ja oikeuksista, jotka ovat mahdollistaneet sosiaalisen liikkuvuuden” --- ”Tällaisia valtioita on maailmalla paljon, ja näyttää siltä, ettei niissä voida kovin hyvin. Enemminkin näitä yhteiskuntien leimaavat ryhmien väliset jännitteet ja levottomuudet. Yhdysvallat on hyvä esimerkki yhteiskunnasta, joka ei selvästikään voi tällä hetkellä kovinkaan hyvin – silti juuri amerikkalaisesta mallista monet huipputuloiset ammentavat ideoitaan.”

Kulttuurintutkija Hanna Kuusela, HS 1.9.2019.

+9. Kansainvälinen yhteistyö ja turvallisuuspolitiikka (30 p.)

Ohessa on kolme kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää kannanottoa:

- Vertaa Trumpin ja Niinistön näkemyksiä kansainvälisen yhteistyön merkityksestä. (7 p.)
- Vertaa Trumpin ja Niinistön käsityksiä suurvaltojen roolista kansainvälisessä politiikassa tutkijoiden näkemykseen Venäjän ulkopoliittikan periaatteista. (7 p.)
- Miten Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka ovat muuttuneet 2010-luvun kuluessa? (16 p.)

”Amerikkalaiset tietävät, että maailmassa, jossa muut etsivät valloituksia ja ylivaltaa, kansakuntamme on oltava vahva niin vauraudessa, sotilaallisessa voimassa kuin henkisesti. Siksi Yhdysvallat puolustaa voimakkaasti perinteitä ja tapoja, jotka ovat tehneet meistä sellaisen, mitä olemme.

Samalla kun rakennamme Yhdysvaltojen armeijan vertaansa vailla olevaa voimaa, elvytämme myös liittoutumiamme tekemällä erittäin selväksi, että kaikkien kumppaneidemme odotetaan maksavan kohtuullisen osan siitä valtavasta puolustusrasituksesta, jonka Yhdysvallat on aiemmin kantanut.

Kansallisen uudistamisen visiomme keskipisteessä on kunnianhimoinen kampanja kansainvälisen kaupan uudistamiseksi. Kansakunnat, jotka toimivat erittäin vilpillisesti, ovat vuosikymmenien ajan hyödyntäneet kansainvälistä kauppajärjestelmää. - - - Yhdysvallat ei etsi konfliktia valtion kanssa. Haluamme rauhaa, yhteistyötä ja molemminpuolista hyötyä kaikkien kanssa. Mutta en koskaan unohda puolustaa Amerikan etuja.---”

Presidentti Donald Trumpin puhe YK:ssa 25.9.2019.

”Muutos globaalissa kuvassa on ollut varsin dramaattinen. Ja valitettavasti muutos ei suurelta osin ole kulkenut myönteiseen suuntaan. Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestys on selvästi ollut tämän muutoksen uhri. Vaikutamme olevan luisumassa maailmaan, jossa yksittäiset johtajat voimallaan jyräävät pysyvien instituutioiden yli, jossa yhden valta puhuu äänekkäämmin kuin monenkeskiset sopimukset ja yhteiset normit ja arvot.

--- Jos länsi näyttäytyy heikkona ja epäyhtenäisenä, meidän on paljon vaikeampi puolustaa luomaamme järjestystä ja sen edustamia arvoja. Eilispäivän sääntöjen laatijoista voi tulla huomisen sääntöjen vastaanottajia. On yllin kyllin syitä olla huolissaan siitä, että kansainvälinen järjestys on rapautumassa silmiemme edessä. Suomen kaltaiselle maalle luotettava monenkeskinen järjestelmä on olennainen turvallisuutemme ja hyvinvointimme tekijä.”

Katkelma presidentti Sauli Niinistön puheesta Kultarannassa 17.6.2018.

”Venäjä painottaa omia erityisoikeuksiaan lähiulkomaissaan yli näiden valtiosuverenisuuden, vaatien niitä ottamaan ulkopoliittisissa päätöksissään sen suurvalta-asema ja legitiimit edut huomioon. Samalla kun Venäjä vaatii länsimaita kohtelevaan sitä tasa-arvoisesti, se kiistää valtioiden täysivaltaisen tasa-arvon lähiulkomailtaan. Tämä on kiistatta kansainvälisen oikeuden vastainen näkemys – entiset neuvostotasavallat ovat YK:n täysivaltaisia jäseniä ilman mitään juridista alistussuhdetta Venäjään.

Venäjä on todennut lähiulkomaihin jääneiden venäläisten tai venäläismielisten vähemmistöjen olevan hyvä työkalu vaikutusvaltansa lisäämiseksi näissä maissa. Se on osoittanut valmiutta kansalaistensa ja ”maanmiestensä” (epämääräinen formulointi) suojeluun tekosyynä tai liioiteltuna perusteena aseelliselle interventiolle, jolla pyritään peittämään todelliset imperialistiset tarkoitukset.”

Lauri Hannikainen & Tero Lundstedt: Kansainvälisen oikeuden rooli nyky-Venäjän ulkopoliitikassa.
Puolustusministeriön raportti 2016.